

DINER ≠ RIQUESA

Els bitllets de la pobresa

- La Fig. 1 mostra un dels bitllets de 100 bilions (10^{14}) de dòlars zimbabuesos emesos pel banc central de Zimbabwe¹ al gener de 2009. De moment, és el bitllet que porta més zeros escrits mai emès². Suggereix el bitllet de la Fig. 1 que Zimbabwe és un país ric? L'aparentment paradoxal resposta és que el bitllet prova tot el contrari: Zimbabwe és un país extremadament pobre.

Fig. 1. Un bitllet de 100 bilions de dòlars zimbabuesos

<http://stephenlaughlin.posterous.com/buy-an-100-trillion-zimbabwe-dollar-bank-note>

http://en.wikipedia.org/wiki/Zimbabwean_dollar

Diner no és riquesa

- En Macroeconomia, la riquesa d'un país no consisteix en bitllets de banc sinó en allò que la gent vol i pot adquirir amb els bitllets. La riquesa d'un país es correspon amb la quantitat de mercaderies (béns i serveis) de què disposen els habitants del país. Un bitllet no és riquesa, sinó un instrument per a aconseguir-la.

Poder adquisitiu

- El poder adquisitiu (o poder de compra) d'un bitllet mesura la capacitat del bitllet per a aconseguir riquesa. Parlant informalment, el poder adquisitiu d'un bitllet és la quantitat de béns que es poden comprar amb el bitllet. Per tant, el poder adquisitiu d'un bitllet depèn dels preus (dels béns) expressats en les unitats del bitllet. El concepte de poder adquisitiu permet determinar si és preferible tenir el bitllet de la Fig. 1 o un bitllet de 100 euros.

Poder adquisitiu dels dòlars zimbabuesos

- Al gener de 2009, 1/2 bilions de dòlars zimbabuesos tenien el mateix poder adquisitiu que una lliura esterlina (<http://waterandtheenvironment.blogspot.com/2009/01/my-500-million-dollar-give-away-zim.html>). Al juliol de 2008, el banc central de Zimbabwe va emetre bitllets de 100 milions (10^{11}). El poder adquisitiu d'un d'aquests bitllets consistia en tres ous.

¹ <http://www.rbz.co.zw/>

² <http://news.bbc.co.uk/2/hi/7832601.stm> · <http://www.tomchao.com/trivia.html>

Hiperinflació

- El poder adquisitiu dels dòlars zimbabuesos era tan escàs perquè els preus de les mercaderies (en dòlars zimbabuesos) eren molt elevats. Però els preus eren molt elevats perquè els bitllets cada cop tenien més zeros i cada cop tenien més zeros perquè els preus eren molt elevats... Un espiral d'aquest tipus entre preus i de valors nominals dels bitllets donen lloc a la hiperinflació. Es parla d'hiperinflació quan les taxes d'inflació mensuals són superiors al 50% (Figs. 2, 3, 4 i 5).

- Al juliol del 2008, quan el govern la va deixar de fer pública, la taxa d'inflació anual a Zimbabue era la més alta del món: 231.000.000%. Al febrer del 2009, la taxa estimada estava al voltant del 90.000.000.000.000.000.000.000 % = 9×10^{22} %.³

Q1. Imagina que, de sobte, tots els bitllets i les monedes d'euros tinguessin tres zeros més. Així, per exemple, les monedes d'1 € passarien a ser monedes de 1.000 € i els bitllets de 50 € esdevindrien bitllets de 50.000 €. Què creus que passaria amb els preus (en euros) de les coses?

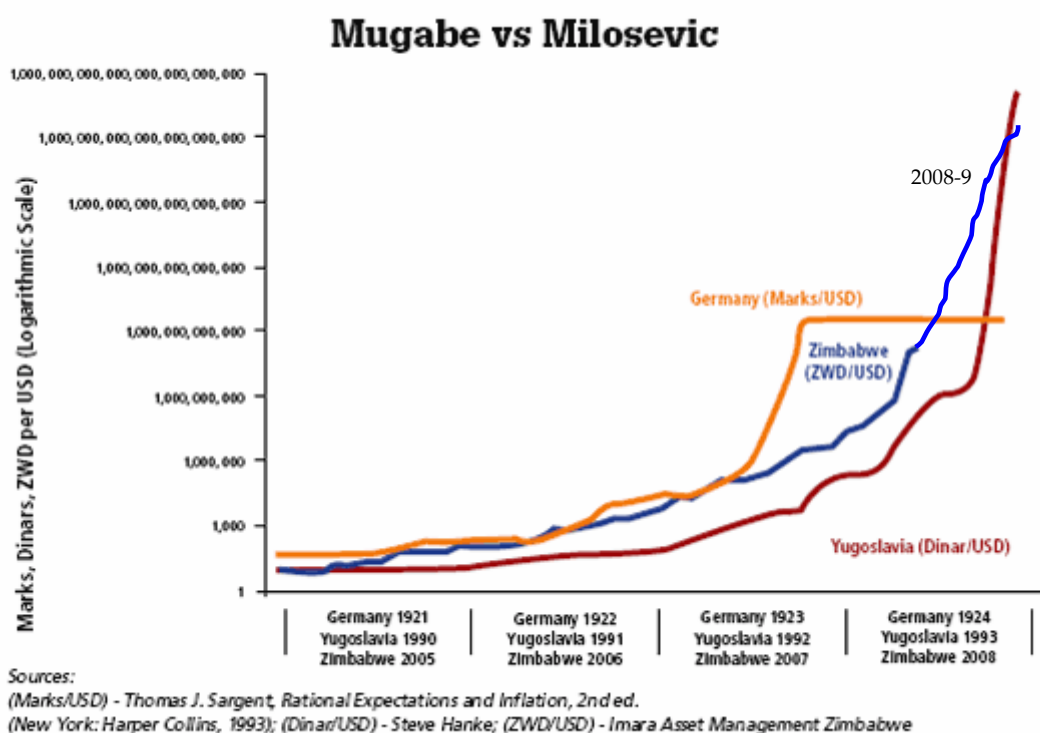

Fig. 2. Duel de dictadors · http://www.cato.org/pub_display.php?pub_id=9554

Indicis de la pobresa de Zimbabue

- El PIB real per càpita d'un país és el valor de la producció de béns i serveis feta al país dividit per la població del país. El PIB real per càpita és una estimació de la riquesa mitjana d'un habitant del país. La Fig. 6 suggereix que Bostwana és un país més ric que Zimbabue. La Fig. 7 posa aquesta riquesa en perspectiva. La Fig. 8 compara Zimbabue amb Haití.

Q2. Interpreta la informació reflectida a les Figs. 6 i 7.

³ http://www.zimbabwesituation.com/feb24a_2009.html. Aquest valor de la taxa d'inflació és superior al nombre estimat d'estrelles de l'univers (http://en.wikipedia.org/wiki/Observable_universe).

History of Hyperinflation

No	Country	Year(s)	Highest Inflation per month (%)	No	Country	Year(s)	Highest Inflation per month (%)
1	Argentina	1989-90	196.60	16	Hungary	1945-46	1.295 x 10 ¹⁶
2	Armenia	1993-94	438.04	17	Kazakhstan	1994	57.00
3	Austria	1921-22	124.27	18	Kyrgyzstan	1992	157.00
4	Azerbaijan	1991-94	118.09	19	Nicaragua	1986-89	126.62
5	Belarus	1994	53.40	20	Peru	1988-90	114.12
6	Bolivia	1984-86	120.39	21	Poland	1921-24	187.54
7	Brazil	1989-93	84.32	22	Poland	1989-90	77.33
8	Bulgaria	1997	242.70	23	Soviet Union	1922-24	278.72
9	China	1947-49	4,208.73	24	Taiwan	1945-49	398.73
10	Congo(Zaire)	1991-94	225.00	25	Tajikistan	1995	78.10
11	France	1789-96	143.26	26	Turkmenistan	1993-96	62.50
12	Georgia	1993-94	196.72	27	Ukraine	1992-94	249.00
13	Germany	1920-23	29,525.71	28	Yugoslavia	1990	58.82
14	Greece	1942-45	11,288.00	29	Yugoslavia	1992-94	313,000,000.00
15	Hungary	1923-24	82.18				

Note: 1.295 x 10¹⁶ equals 12,950,000,000,000,000

Sources: Peter Bernholz, *Monetary Regimes and Inflation*, Cheltenham, UK: Edward Elgar Publishing, 2003; and Steve H. Hanke

Fig. 3. El catàleg d'hiperinflacions modernes abans de Zimbabwe

http://www.cato.org/pub_display.php?pub_id=9554

Hanke Hyperinflation Index for Zimbabwe (HHIZ)

Date	Index	Monthly Inflation Rate	Annual Inflation Rate
30-May-08	442,000.00	498.00%	
26-Jun-08	23,600,000.00	5,250.00%	41,400,000%
4-Jul-08	49,200,000.00	3,740.00%	93,000,000%
11-Jul-08	81,800,000.00	2,080.00%	167,000,000%
18-Jul-08	122,000,000.00	1,030.00%	250,000,000%
25-Jul-08	157,000,000.00	566.00%	317,000,000%
29-Aug-08	6,330,000,000.00	3,190.00%	9,690,000,000%
26-Sep-08	794,000,000,000.00	12,400.00%	471,000,000,000%
3-Oct-08	3,570,000,000,000.00	15,400.00%	1,630,000,000,000%
10-Oct-08	32,300,000,000,000.00	45,900.00%	11,600,000,000,000%
17-Oct-08	1,070,000,000,000,000.00	493,000.00%	300,000,000,000,000%
24-Oct-08	124,000,000,000,000,000.00	15,600,000.00%	26,100,000,000,000,000%
31-Oct-08	24,600,000,000,000,000,000.00	690,000,000.00%	3,840,000,000,000,000,000%
7-Nov-08	4,890,000,000,000,000,000,000.00	15,200,000,000.00%	593,000,000,000,000,000,000%
14-Nov-08	853,000,000,000,000,000,000,000.00	79,600,000,000.00%	89,700,000,000,000,000,000,000%

Sources: Imara Asset Management Zimbabwe and author's calculations.

Fig. 4. Hiperinflació a Zimbabwe · <http://www.cato.org/zimbabwe>

Highest Monthly Inflation Rates in History

Country	Month with highest inflation rate	Highest monthly inflation rate	Equivalent daily inflation rate	Time required for prices to double
Hungary	July 1946	$1.30 \times 10^{16}\%$	195%	15.6 hours
Zimbabwe	Mid-November 2008 (latest measurable)	79,600,000,000%	98.0%	24.7 hours
Yugoslavia	January 1994	313,000,000%	64.6%	1.4 days
Germany	October 1923	29,500%	20.9%	3.7 days
Greece	November 1944	11,300%	17.1%	4.5 days
China	May 1949	4,210%	13.4%	5.6 days

Source: Prof. Steve H. Hanke, February 5, 2009.

Fig. 5. Taxes d'inflació mensuals més altes · <http://www.cato.org/zimbabwe>

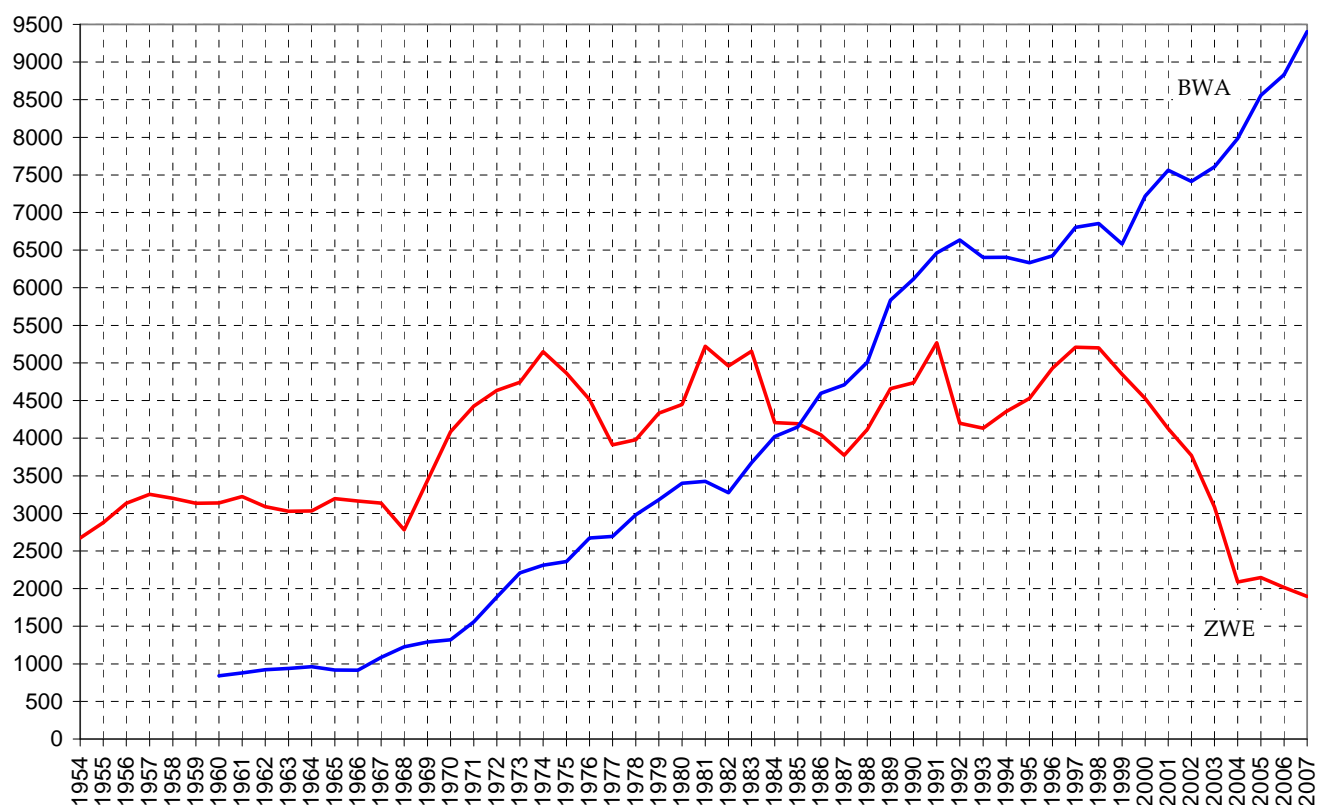

Fig 6. PIB real per càpita, Bostwana i Zimbabue

http://pwt.econ.upenn.edu/php_site/pwt63/pwt63_form.php

Zimbabue ara

• Zimbabue ja no pateix hiperinflació. En l'actualitat (gener de 2010), fins i tot experimenta taxes d'inflació negatives (caigudes de preus). La solució es va adoptar el 12 d'abril de 2009, quan es va suspendre l'ús del dòlar zimbabués. En el seu lloc es va permetre l'ús de monedes estrangeres: l'euro, el rand (la moneda de la República de Sud-àfrica) i, sobretot, el dòlar. El cas zimbabués també il·lustra la capacitat que té la (mala) política econòmica d'empobrir un país.

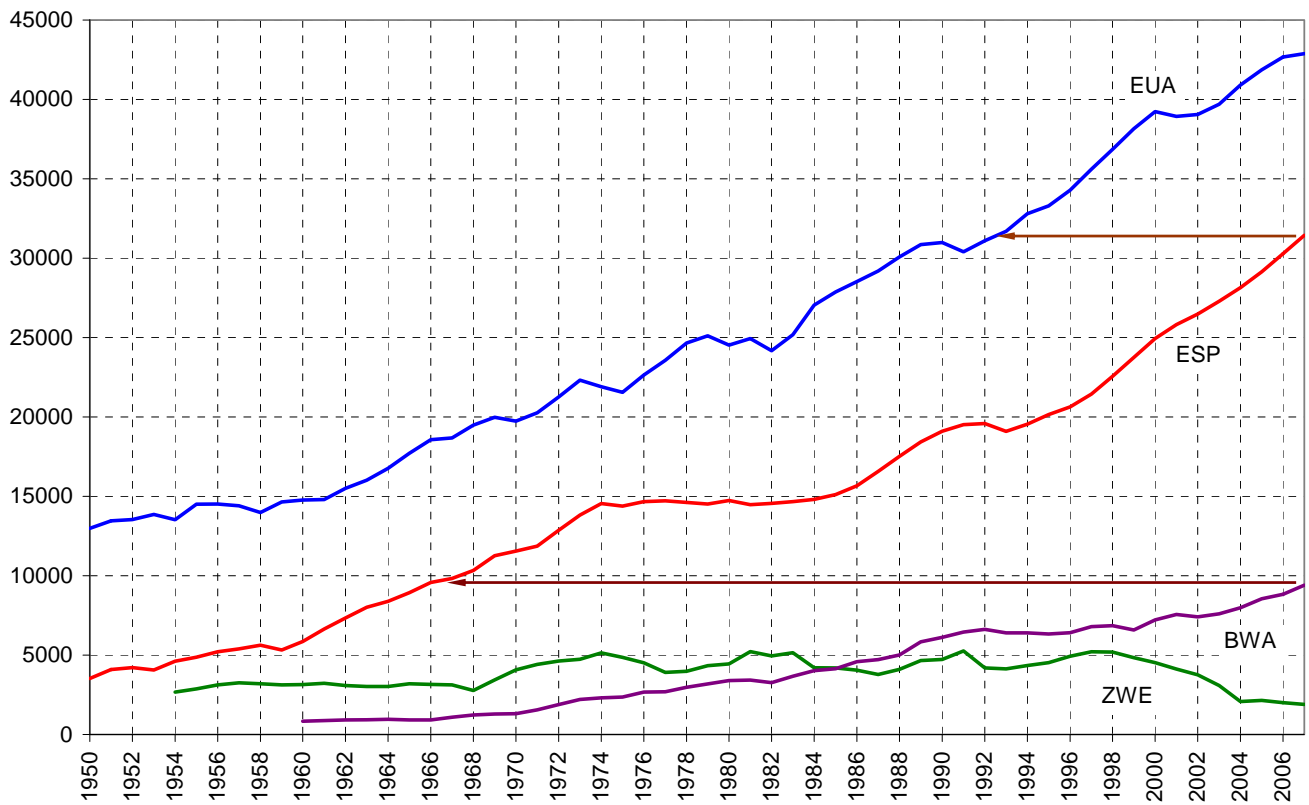

Fig 7. PIB real per càpita, Bostwana, Zimbabue, Estats Units i Espanya

http://pwt.econ.upenn.edu/php_site/pwt63/pwt63_form.php

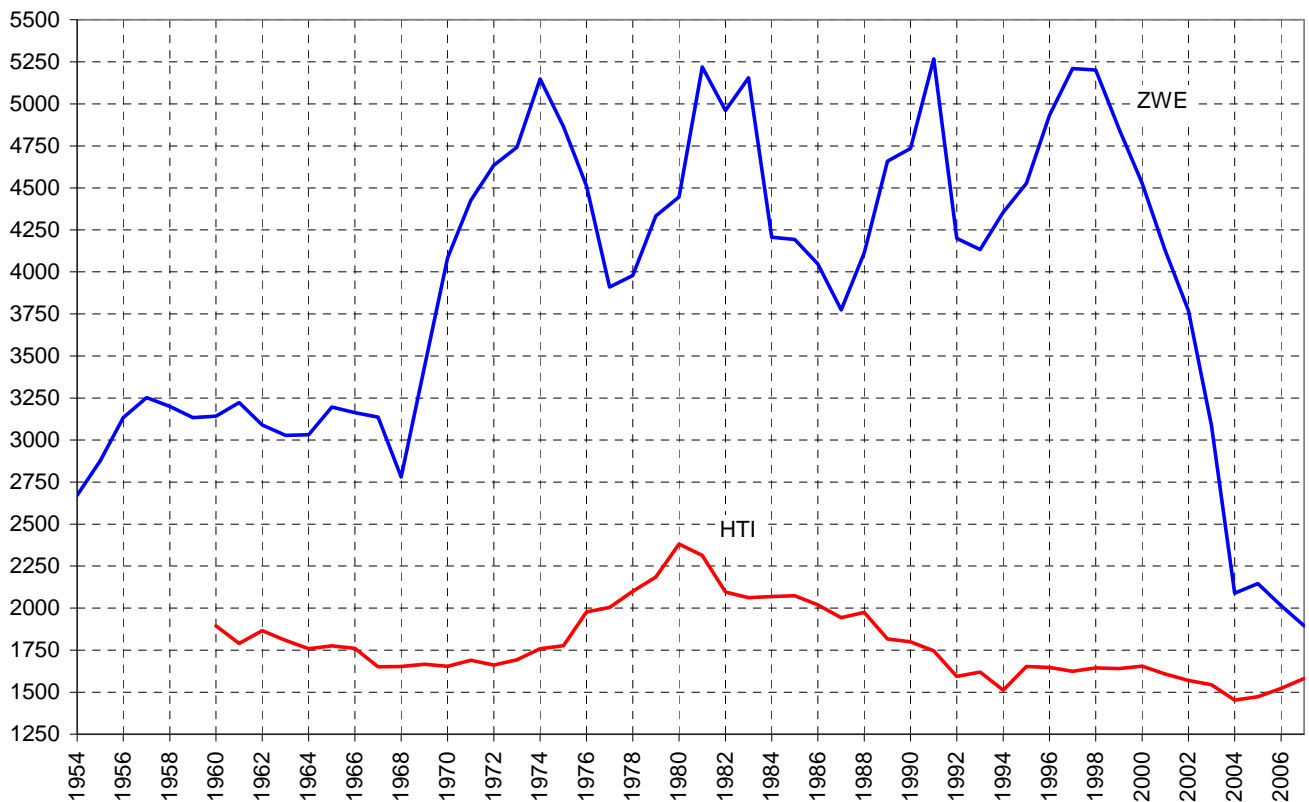

Fig 8. PIB real per càpita, Zimbabue i Haití

http://pwt.econ.upenn.edu/php_site/pwt63/pwt63_form.php

En què consisteix aquest curs?

- L'economia de Zimbabwe és excepcional: es tracta d'una economia "malalta". No és el tipus d'economia que considerarem. El curs s'ocupa d'estudiar els principis bàsics del funcionament d'una economia "saludable". Amb tot, el cas de Zimbabwe és útil per a tenir present com de fràgils i vulnerables són les economies i com de sensibles són tant a l'acció dels agents privats com dels governants. En particular, il·lustra la idea que l'existència de diner pot generar situacions problemàtiques: l'excés de diner, tendeix a inutilitzar el diner. A Zimbabwe, l'excés de diner zimbabués va crear un problema (la hiperinflació) que es va haver de resoldre eliminant tot el diner zimbabués.
- Cap economia, per rica i moderna que sigui, no es troba lliure de patir el tipus de malaltia que ha sofert Zimbabwe. Això és degut a la pròpia estructura de les economies modernes, que és el resultat de la interacció de dos sectors: el sector financer i el sector real.
- El sector real d'una economia consisteix en el conjunt d'activitats (i els resultats d'aquestes activitats) relacionades amb el consum, la producció i la distribució dels béns i serveis. La producció total d'una economia, el nivell tecnològic o el volum de desocupats de l'economia són variables que es refereixen al sector real de l'economia.
- El sector financer d'una economia consisteix en el conjunt d'activitats (i els resultats d'aquestes activitats) relacionades amb l'emissió, la compra i la venda d'actius financers. Els actius financers, entre els quals s'inclou el diner, són instruments d'acumulació i transferència de poder adquisitiu. La quantitat de bitllets d'una economia, els índexs de la borsa o les taxes d'interès són variables que es refereixen al sector financer de l'economia.
- La política econòmica consisteix en el conjunt d'activitats de les autoritats públiques (governos centrals, administracions locals i bancs centrals) destinades a incidir sobre el sector real i/o el sector financer.
- Fixada la política econòmica, tot el que succeeix a una economia és, en gran mesura, fruit de la interacció entre el sector real i el sector financer. El sector financer té dues vessants. La vessant positiva permet accelerar el creixement del sector real, generant més riquesa, creant ocupació i estimulants l'avenç tecnològic. Gràcies al sector financer, les empreses poden finançar inversions i crear ocupació, els consumidors poden disposar ara de més consum i els governs poden finançar els serveis públics. La vessant positiva del sector financer permet multiplicar els efectes desitjats del creixement del sector real.
- La vessant negativa també té aquest efecte amplificador, però quan el sector real experimenta una contracció de l'activitat real: el tancament d'empreses, l'augment de l'atur, la reducció de la producció... tot s'agreuja per causa del sector financer. La clau de la salut de les economies rau en saber trobar i mantenir la dosi adequada de l'efecte catalitzador del sector financer sobre el sector real. Sense anar més lluny, el període de recessió actual és conseqüència del desbocament del sector financer.